

PALAESTRA LATINA

SUMMARIUM

Compositiones vertendae.

Exercitationes scholares, SIMÓN, BONJOCH,
TORMO, LASIERRA.

De latini sermonis elegantia, SARMIENTO.

De usu et abusu in verborum «nihil» et
«mihi» pronuntiatione, M. LUSITO.

Roseus imber.

Nova et Vetera, MIR

Commercium epistulare,

Epistolla soluta.

Palaestra Exercitatoria, SIERRA.

Sermonis Latini notae, de substantivo his-
panico vertendo, TRISTANIUS.

B Baptista Mantuanus. FR. XAVERIUS.

Bibliographia, GARCÍA, MAULEÓN.

Curiosa et jocosa, SALA, MAULEÓN, CORONA

Ordinaril et Superiorum licentia

Exercitationes scholares

Dolor de Augusto por la derrota de Varo
(cfr. P. L. n. 100, p. 239)

Augusto sufrió dos graves y afrentosas derrotas, ambas en Germania: la primera la de Lelio, que más que pérdidas produjo deshonor; fué la segunda la de Varo, casi fatal, en la cual perecieron tres legiones con su general y sus jefes. Habíendosele anunciado ésta última, mandó poner guardias por la ciudad para que no se levantase ningún tumulto. También prometió a Júpiter juegos solemnísimos si el Estado volvía a una situación mejor. Finalmente dicen que se entristeció tanto, que descuidados los cabellos y la barba, durante varios meses golpeaba de vez en cuando su cabeza contra las puertas a la vez que gritaba: «Quinto Varo, devuélveme mis legiones»; y cada año celebró triste y lúgubremente el día de la derrota.

CAYO SIMÓN, C. M. P.
Barbastro Alumno de V curso

Mira Caesaris visio ad Rubiconem

(Cfr. P. L. n. 103, p. 297)

Cum Caesar ad Rubiconem flumen, quod in provinciae finibus erat, pervisset paulum constitit et quantum moliretur considerans, ad proximos conversus: «nunc, inquit, retrogradi possumus, sin autem ponticulum transimus, omnia armis erunt agenda» Et cunctanti hoc ostentum visum est: Homo quidam ingenti corpore ac magnitudine repente apparuit haud procul sedens et harundine canens. Cum vero praeter pastores venissent et stationum plures milites et aeneatores aliqui ut eum audirent, ille, rapta ab uno tuba, in flumen desiluit, atque ingenti spiritu classicum exorsus, alteram petivit ripam. Tunc Caesar clamavit: «eamus quo et deorum voluntas et hostium vocat iniquitas; alea jacta est!» Et trajecto exercitu tribunisque plebis adhibitis, qui ejecti inopinato

supervenerant, pro contione scissis vestibus fidem in milites cum lacrimis invocavit».

M. BONJOCH, C. M. P.
Barbastro, alumnus V cursus

Litterarum latinarum initia

In eruditione tamen ac doctrina romanorum illud animadvertendum mihi videtur, quod litterarum initia apud omnes gentes semper a poetis proficisci solent; quippe qui hoc idem in originibus populorum accidere intellego quod primis puerorum aetatibus ut mentis celeritate magis quam cogitatione utantur. Lyrica igitur carmina atque heroica, quibus animorum effinguntur permotiones atque exprimentur, initio ex tempore funduntur; cetera vero poemata in quibus aut doctrina major inest aut prudentia, ut dramatica, ut didascalica, serius et confirmatis jam aetatibus proveniunt.

J. ABAD ET E. TORMO, C. M. PP.
Barbastro, alumni V cursus

Litterarum latinarum initia

(Cfr. P. L. n. 105, p. 322)

Etenim Aeschylum quadringentis post Homerum annis tantum existisse accipimus. Tamen proprium Romanorum litterarum id fuit ac praecipuum, ut a dramaticis poetis proficiscerentur; sed antequam Livius Andronicus suas docuisset fabulas, nulla litteraria monumenta erant Romae. Neque enim dignae decemvirum fabulae sunt, quae eo nomenur nomine, quae morum licentiam prohibebant, nec regum foedera cum Gabiis atque rigidis Sabinis, neque Pontificum codices, neque annosa vatum volumina, neque saliare Numae carmen, quod Horatius se intellegere negabat, eosque, qui ab ipsis mustis prolatum esse dictitabant, irridebat.

J. M.ª LASIERRA
Seminarii Barbastroensis VI c. alumnus

SPES — DICCIONARIO ILUSTRADO LATINO-ESPAÑOL ESPAÑOL-LATINO. — 2.ª ed. revisada por D. Vicente García de Diego Ptas. 30

SPES. — DICCIONARIO ABREVIADO LATINO-ESPAÑOL ESPAÑOL-LATINO — Reducción del anterior para los primeros cursos del bachillerato Ptas. 14

PABON-ECHAURI — DICCIONARIO GRIEGO-ESPAÑOL con lista de formas verbales y apéndice gramatical. — 2.ª ed., revisada por D. José M.ª Pabón. Ptas. 40

DICCIONARIO GENERAL ILUSTRADO DE LA LENGUA ESPAÑOLA. — Prólogo de R. Menéndez Pidal y revisión de S. Gili Gaya,

Encuadernado en tela Ptas. 125

id. en media piel » 150

id. en piel » 200

CARACTERÍSTICAS PRINCIPALES DE LA OBRA

Ahonda en los usos y significado esencial de los verbos mediante una sistemática concatenación de sus acepciones.

Extrema la claridad en la explicación de preposiciones, conjunciones, adverbios.

Recuerda el origen de las palabras, mediante etimologías, prefijos, sufijos, parasintéticos, dobles etimologías.

Facilita la rápida y segura consulta de la Gramática, mediante la científica explicación de su terminología y los resúmenes de sus normas principales.

Trata los términos de religión, filosofía, derecho, etc., con especial rigor científico, dentro de la obligada concisión.

Señala los vocablos y giros incorrectos, junto con la expresión que debe substituirlos.

Da los plurales, diminutivos, pretéritos, etc., cuya formación puede ofrecer dificultades.

Concibe las ilustraciones, no como un mero adorno de la obra sino como explicación gráfica de la palabra

EDITORIAL SPES

Paseo Emperador Carlos I, 149

Telegr. EDISPES

BARCELONA - 13

Cum emetis, PALAESTRAM LATINAM nuntiantibus referetis

VINOS DE MISA

J. DE MULLER, S. A.

TARRAGONA

Casa fundada en 1851

Medalla de Oro en la
Exposición Vaticana de 1888 (S. S. León XIII)
Proveedores de Sus Santidades
Pío X, Benedicto XV, Pío XI y Pío XII

Garantía de absoluta pureza

EXQUISITA CALIDAD

Certificados del Excmo. Sr. Arzobispo de
Tarragona y de muchos otros Ilmos. Prelados

Cum emetis, PALAESTRAM LATINAM nuntiantibus referetis

PALAESTR A LATINA

Pretium subnotationis annuae, solutione antelata, est 25 pesetarum in Hispania et Lusitania, 16 pes. in America et Philippinis insulis, et 17 pes. in reliquis civitatibus - Pretium mittatur oportet ad Administratorem, Lauria, 5 - Barcinone - Apart. 1042

De latini sermonis elegancia

Probatum omnibus arbitror illud Ciceronis: «Nulla res tantum ad discendum proficit quantum scriptio». Qua, qui post hominum memoriam et mente floruerunt et plurimis litteris, usi sunt. Hanc tenere debent qui magna moliuntur, qui sese praestare student multorum in scribendo turpitudini.

Quo factum est ut paene innumeris voluminibus, quae decursu temporum edita sunt, referta sint bibliothecarum scrinia, plena sapientium vocibus, plena exemplorum vetustate; quae quidem in tenebris jacerent omnia, nisi eleganciae lumen accederet.

Hac ergo de causa, scribendi genus ne sit inconditum atque inquinatum, sed floribus, qui sunt dicendi lumina, ornata necessum est splendeat oratio. Itaque vitia, quibus ipsa deturpatur, accurate defugiunt scriptores ut nihil inconcinnum, nihil latinae consuetudini absonum appareat.

Eo mens nostra in praesens spectat ut hujus commentarii amicos ab his deterreamus vitiis, vehementerque commendemus quam diligentissimam in litteris latinis colendis operam ac contentionem.

Quos quidem persuasos ab initio volumus, «aliud esse latine, aliud grammaticae loqui», quemadmodum est apud Quintilianum (*Instit. Orat.* 1, 6, 27).

Dolendum est enim multos, et eos non admodum indoctos, cum latine scribunt, non latinum, sed sermonem patrium vitiis et mendis deturpatum redolere; integritate enim orationis prorsus neglecta, signum dant inscitiae suae et vulgaris sensus praebent documenta.

—Vis tibi exempla? —En tibi plura, hinc inde collecta, quaeque animo observantur ultro:

- Post quasi quinque annos magis pugnae quam matrimonii...
- In casibus extraordinariis...
- Momentosiora capita...
- Liber relinquit se legere, ut ajunt...
- Paulus confesarius (*sic*) junior, notat cum terrore...
- Certissime, respondet Petrus; et non paucis erunt molestae tales reflexiones...
- Antonius, vir plus, jam quasi per mensem ..
- Et «duplex victima» manet infirmus, operationis et speculationis...
- Ex tribus jam horis «mortuus» (*sic*) ceciderat...

– Apostolatus orationis, ut R. V bene novit, cultui SS. C. Jesu semper sociavit cultum P. Cordis Bmae. Virginis.

– Partes non conveniunt per qualemcumque contractum inter se initum ex initiativo (*sic*) unius earum, sed praecise per activitatem alicujus tertii, qui non est tertius si ab ipsis extremis non est distinctus. .

– Non est, puto, ulterius inquirendum...

Ut opinor, haec et alia sexcenta quae afferri possunt, satis superque demonstrant segetem esse uberrimam lolii atque lapparum quo falcem acutam immittamus.

Dissentire vix audeo a Cicerone; haec sibi formidabat Quintilianus (*O. c.*, 8, 3, 8).

Respuendam omnino esse de rebus parvis religionem censebit quispiam. Meminerit tamen, nos ingratis eam amplectendam nunquam contendisse neque conatos fuisse. Suo quisque abundet sensu, tandem aliquando poenas ipse det ignorantiae suae enixe efflagitamus.

Majorem ab scriptoribus DOCTIS quaerimus in scribendo elationem atque in verbis seligendis elegantiam. Quas qui non percipit virtutes, ab scribendo absteat. Etenim (*HOR. Ad Pisones, 379 381*):

Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae discive trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant impune coronae.

Quaeret quispiam, quid? si altitudinem orationis purae et emendatae curaverim, certius opinione, quae litteris mandem, ab illis, quibus miserim, haudquaquam intellectum iri, conjectura ipse assequor.

In promptu est responsio; operam dent, prout hominem decet non ignavum, in litteris addiscendis, sicque scripta callebunt de morum disciplina deque rerum divinarum humanarumque scientia.

Objicies: stultos esse homines, stulte ergo cum iis esse agendum.

An vero, libros ipse conficis, et edis, ut solus insipiens aut stultus perlegat, atque evolvat?

Equidem, verendum est, ne ignavia partes tueatur suas quaecumque talia effutire audeat. Numquidnam haec intellectu difficilia erunt si dicamus potius: «est mihi animi inclinatio ad sacerdotium capessendum non vero ad agros excolendos», quam inconditum hujusmodi: «est mihi vocatio sacerdotis et non agricolae?».

Nihilominus cum de sapientiae studio et divina disciplina agitur, habenda est ratio sinceritatis in scribendo. Ut cum de Trinitate, de Caritate, de Spe, cet. quaestio fit earumque natura, quam etiam appellabo essentiam, aperiendi cura est, hujusmodi vocabula vitari nequeunt, quippe quod verba consuetissima sunt, quae jam diu in usu venerunt et ore christianorum cottidie versantur.

His tamen acceptis et utilitatis et pietatis causa adhibitis, quid tandem prohibet quominus latinae linguae lepores et lautitias usurpet scriptor, sin minus leges, quod ratio postulat, et praecepta scribendi sedulo servet sanctaeque teneat?

Quae cum ita sint, operae pretium est illud perpetuo ob oculos habere, (*Ad Pisones, 268-269*):

...Vos exemplaria graeca

Nocturna versate manu, versate diurna.

In latinis exemplaribus et dies et noctes pervolutandis atque legendis illam discet vir bonus elegantiam, quam sapientes mirantur, quae nisi incipientem deterret neminem.

Duces potissimum sequamur latinitatis scriptores, in primis Magistro utamur Cicerone, disertissimo Romuli nepotum, quot sunt quotque fuerunt, quotque post aliis erunt in annis (Cfr. CATUL., *Carmine*, XLIX).

Quod si rationis consilium neglegendum putemus, jussis fas sit Summorum Pontificum, qui sacrorum administratos et Ecclesiae alumnos omni litterarum cognitione imbutos, cum in graecis tum latinis versatos esse volunt.

Loquentem audiamus Pium XI: «Clerici latinae linguae cognitione... sedulo imbuantur» (*Ench. Cler.*, 338). Deinde Benedictum XV disserentem faciamus: «Curent praesertim diligenterque provideant episcopi ut studium latini sermonis, qui Religionis Catholicae Occidente toto comes est et minister, in spem veteris gloriae revirescat. *Dolendum est* enim plerumque clericos et Sacerdotes, hujusmodi sermonis haud satis gnaros, posthabito antiquae sapientiae patrimonio ac neglectis nostrorum operibus..., doctrinam sibi comparare ex libris et ephemeridibus, vernacula lingua conscriptis, unde saepissime abest orationis perspicuitas, accuratus disserendi modus, fida dogmatum interpretatio» (*O. c. n.* 1125).

Tum gravissimis verbis utentem Pium XI in illa de latino sermone epistula inducere licebit: «Cum igitur non tam humani civilisque cultus quam religionis ipsius Ecclesiaeque Catholicae interesset, latini sermonis plenissimam in clero scientiam provehi ac propagari, eandem non praeceptis et arte circumscriptam, sed etiam ad usum exercitationemque polite ornatamque scribendi translata, nihil mirum si decessores nostri, nunquam, pro rerum temporumque condicione, sibi temperaverint, quin latinitatis rationibus prospicerent; quod eo studiosius egerunt, quo deteriore in statum latinae litterae decidissent» (*O. c. n.* 1201).

Quibus rebus ut pro viribus consulamus oportet manumque admoveamus cupientibus in litteris elaborare iisque se abdere ambientibus; quod et saepe factum est in nostro *commentario* et in posterum crebrius et accuratius fiet.

Villae Rosarii

RAIMUNDUS SARMIENTO, C. M. F.

De usu et abusu in verborum "nihil" et "mihi" pronuntiatione

I. Nemo, linguae latinae plus minusve gnarus, reperitur, qui, ad quorundam verborum pronuntiationem quod attinet, non solum dubia, verum etiam nonnullos in usu esse abusus ignoret. Id vero apprimè intellegi nequit, nisi a multis saeculis latinum sermonem, quamvis plurimis in verbis reviviscat apud quasdam gentes, tamen jamdiu publice privatimve non loqui concedamus. Qua re, nativae pronun-

tiationis amissa perceptione, in ejus locum sensim sine sensu ipsi aliam substituere.

2. Inter verba adulterata, ut ita dicam, sunt *nihil* et *mibi* referenda, quae tamen plurimi, quin leges pronuntiandi offendant, dicunt. Multi autem suo vel alieno ingenio plus aequo utentes, ista verba ita pronuntiant, ut legibus obrogent nuper indicatis, usum, hoc ipso, introducentes, qui jure meritoque abusus vocari potest.

3. Prioris sententiae asseclae affirmant *nihil* et *mibi*, nostris quoque temporibus, *nihil* vel *niil* vel *nil*, et *mibi* vel *mii* esse dicenda. Quod duabus de causis confirmant:

I) Juxta grammaticos omnes, littera *b* aut nullatenus pronuntiatur aut valde debilis esse debet; et hoc non tantum in optima (hispanice: *clásica*), verum etiam in *tradita* cujuslibet regionis pronuntiatione;

II) in prosodia, littera *b* cum potius simplex sit aspirationis signum, eadem ne parvi quidem est facienda; qua de causa, *vocalis ante vocalem* vel *litteram b brevis est*: v. g. *nībil*, *mībi*, *trābo*, etc. Hinc in lexico atque grammatica verbi complexi seu vocis contractae, scil. *nil* praesentia excusari potest (1).

4. Alterius autem sententiae asseclae ullum argumentum quod grammaticae innitatur legibus, mihi videntur afferre non posse. Hi enim, *nīkil* et *mīki* loco *nihil* et *mibi* pronuntiant, siquidem facilius commodiusque litterae *b* nativa aspiratione amissa, eidem litterae *k* tribuere sonum. Re vera, quis nostrum negare potest in litterae *b* aspiratione nos in magnam delābi difficultatem? Quinimmo eandem litteram ita nos mutare, ut in ejus locum litterae *k* sonum pedetentim substituamus?

5. Neque enim auctoritate valeret alterius opinionis refugium, scil. ad supradictorum probabilem verborum compositionem, propterea quod numquam dicendi leges reapse praetermittere licet. Illum autem qui existimat hoc fieri posse, non intellego — ut Tullii utar verbis (2) —, cur non idem putet in verbis ejusdem structurae, e. g. *vehementer*, *trahebant*, etc., dici debere *vekementer*, *trahebant*, etc.

6. Utinam, quod breviter scripsi, efficiat, ut hujusmodi dicendi *vitium* seu *abusus* evellatur; ita ut verborum *nihil* et *mibi* pronuntiatio in pristinum restituantur.

Barcinone, a. d. VIII Kal. Dec. 1947.

P. NICOLAUS M. LUSITO, O. M.

Professor Linguae Latinae in Liceo Italico Barcinonensi

(1) Verbi *mibi* complexio seu contractio non adhibetur, meo judicio, ne ambiguitatibus ansa praebetur. Nam, *mi*, hoc in casu, esset dat. sing. pron. primae prs. simulque voc. sing. adjct. poss. *meus*, *a*, *um*.

(2) *De natura deorum*, II.

ROSEUS IMBER

Quinquagesimo transitûs Stae. Teresulae anniversario
recurrente.

LEMMATA: «*Quas largiter promiseras rosas
memento spargere*» (Brev. Carmel.)
«*Mittam pluviam rosarum in terram*»
(Sta. Teresula).

*Virgo, quam Christus voluit fragrantem
Virginem sponsam, gelido ut calorem
Saeculo mittas, quibus adprecamur,
Accipe vota.*

*Ambit et fines peragrarare terrae
Ut queat cunctos revocare Sponso
Perditos, quamvis habeat dolores
Mille paratos.*

*Lilium, parvam violam, rosamque,
Arbores, campos, pelagumque magnum
Rapta miratur, Supero Datori
Cantica promens.*

*Virginum sacris numerata turmis
Explicat coram Domino corollam,
Dum simul circum recreat sorores
Thure fragranti.*

*At sui Jesus metuens tenelli
«Flosculi» mundum nisi linquat ustum,
IPSE Carmeli riguis in hortis
Inserit illum.*

*Cumque jam mundum saturavit Ipsa
Thure virtutum, radiis coruscans
Advenit Jesus, rapiturque in auras
«Flosculus almus».*

*«Caritas —clamat— mihi sola stella,
Caritas ussit maculas minores;
O tuis, Jesu, mihi si liceret
Ignibus urit»*

*Cara ferventis suboles Eliae!
Si tibi caeli domus alma ridet,
Protegas semper, ROSEUMQUE mittas
Gentibus IMBREM.*

R. P. X., O. C. D.

Calagurri, 30, IX, 1947.

NOVA ET VETERA

PICTURA 17.^a (Prosequitur)

STATIO - FERRIVIA - NAVES

12. — Neque tamen exeundi intercapedinem facturi eramus, nam fornacator⁵⁰ e carbonariis⁴⁹ carbonem subducebat ad excitandum vaporitrahæ⁵⁴ ignem, et machinator⁵¹ signum subpraefecti, ⁵² qui in crepidine⁵³ erat, tantum exspectabat.

13. — Vaporitrahæ caldaria⁵⁶ surdum mugiebat sonum; fumarium⁵⁵ fumi vortices cum vapore⁶⁰ immixtos evomebat. Stridens sibilum personuit et emboli⁵⁸ impulsivi sunt ac gravis machinae rotæ converterunt.

14. — Tramini velocitas supra orbilia⁶⁴ delabentis acceleravit; crepidines⁶⁵ cessarunt; foricas cum agmine currum in alia orbita consistentium praeterivimus; [hi erant:] currus dormitorii,⁶⁷ cenatorii⁶⁸, postales.⁶⁹

15. — Deinde mercium conditorium⁷¹ ante conspectum praeteriit. Curatores, in receptaculis, merces⁷² minima velocitate expeditas onerabant. Administri,⁷⁶ prope aquae castellum,⁷³ carrus pecuarios⁷⁵ et stratos⁷⁹ administrabant ut mercium tramen⁸⁰ efficerent.

16. — Extremum transgressi sumus orbitale: ⁷⁸ juxta stabat orbitarius; pharum ⁸⁶ superavimus et statio e conspectu recessit.

17. — Deinde in pontem ferreum ⁷⁴ —qui fluvium ⁸¹ emetitur—, ingressi sumus. Quo trajecto, praeter fluvium progressi sumus, ubi potentes remulci ⁸² graves trahebant lintres. ⁸³ Vectorum quoque navem ⁸⁴ perspeximus cum haec ad pontonium ⁸⁵ accederet.

18. — Pluribus stationibus superatis, aliquos cuniculos ⁸⁷ transgressi sumus atque plurimas domunculas ⁸⁸ curatorum vallorum post nos reliquimus. Blande agminis succusu jactatus in gravem somnum incidi.

19. — Repente e sommo excitatus sum voce cujusdam praefecti clamantis: «Urbs Irun!, e curru omnes!». Haec illa portitorum inspectio et finium [=extremae Hispaniae] molesta officia... Opus fuit [crumenae] horologium cum stationis ⁸⁹ [pensili] componere, quod viginti quinque minutis retardabatur; vix experrectus minutarium ⁹⁰ ab horario ⁹¹ difficile discernebam; nebula matutina vel ipsum orbem ⁹² obscurum reddebat.

20. — Dum portitores speculationem perficiebant, libellos ⁹³ —qui stationis muros ornabant— oscitans perscrutabar. Jentaculum, ut tempus traducerem, sumpsit; chartam traminum ⁹⁴ hispanicorum consului ut spatium, quo a Burgis aberam, cognoscerem; et rursus in currum conscendi spe fretus brevi ad finem itineris perveniendi.

VOCABULARIUM

facere exeundi intercapedinem, <i>tardar en salir</i> .	†aqueae castellum, <i>depósito de agua, château d'eau</i> .
50 †fornacator, oris, m., <i>fogonero, chauffeur</i> .	75 †carrus pecuarius, <i>vagón para ganado, wagon à bestiaux</i> .
49 †carbonarium, ii, n., <i>ténder, tender</i> .	79 †carrus stratus, <i>vagón plataforma, wagon plate-administrare, maniobrar, manoeuvrer</i> . [forme.
54 *vaporitrahā, ae, f. (machina tractoria), <i>máquina, locomotive</i> .	78 *orbitale, is, n., <i>aguja (del tren), aiguille</i> .
51 *machinator, oris (ductor, oris), m., <i>maquinista, mécanicien</i> .	*orbitarius, ii, †declinator, oris, m., <i>guarda-agu-</i>
52 subpraefectus, i, m., <i>subjefe, sous-chef de gare</i> .	86 †pharus, i, f., <i>disco, disque</i> . [<i>jas, aiguilleur</i> .
56 caldaria, ae, f. (aënum, i, n.), <i>caldera, chaudière</i> .	e conspectu recedere, <i>desaparecer en lontananza, se perdre dans lointain</i> .
55 fumarium, ii, n., <i>chimenea, cheminée</i> .	praeter fluvium progredi, <i>ire, costear el río, lon-</i>
58 *embolus, i, m., <i>émbolo, piston</i> .	83 linter, tris, m., <i>balana, chaland</i> . [ger la rivière.
64 †orbile, is, n., (virga ferrea), <i>riel, rail</i> .	84 vectorum navis (n. vectoria), <i>buque de pasajeros, bateau de voyageurs</i> .
66 forica, ae, f., <i>retrere, cabinet d'aisances</i> .	87 cuniculum, i, m., <i>túnel, tunnel</i> .
agmen, inis, n., <i>hilera, file; tren, train</i> .	88 domuncula, ae, f., <i>caseta, maisonnette</i> .
63 orbita, ae, f. (via ferrata), <i>línea (del tren), voie</i> .	curator valli (seu vallo), <i>guarda-barreras, garde-barrière</i> .
67 †currus dormitorius, <i>coche-cama, wagon-lit</i> .	succusu jactatus, <i>mecido por el movimiento, bercé par le cahotement</i> .
68 †currus cenatorius (cauponius), <i>vagón-restaurante, wagon-restaurant</i> .	inspectio, onis, f., <i>inspección, registro, visite</i> .
69 †currus postalis (tabellarius), <i>coche de correos, wagon-poste</i> .	extrema Hispania (=fines, ium, f.), <i>frontera (española), frontière</i> .
71 †conditorium, ii, n., (statio, onis, f.), <i>almacén de mercancías, gare de marchandises</i>	officia, orum, n. pl., <i>formalidades, formalités</i> .
curator, oris, praefectus, i, m., <i>empleado, employé</i> .	92 orbis, is, m., <i>esfera, cadran</i> .
†receptaculum, <i>almacén, hangar</i> .	94 charta traminum, <i>red de ferrocarriles, charte de réseau</i> .
†expeditus 3, <i>expedido, expédié</i> .	
†administer, tri, m., <i>mozo, homme d'équipe</i> .	

Commercium epistulare

Josephus M.ª Mir, C. M. F., Andreae Avenario, S. U. D. sal. pl.

Hisce diebus saepe nomen tuum mente repetebam, atque animum inducebam ad te pauculas conscribere litteras, quibus et nostram significarem memoriam et gratiam referrem ob tua in PALAESTRAM opera praeclara. Quidni? cum nominale tuum adventet quo tibi faustum cumulatunque caelestibus donis adprecamur diem... Deus te nobis conservet!

Pauca, hac data occasione, tibi respondenda propono.

Tua de Georgii Pelleterii narratio quantum nobis aliisque lectoribus placuerit haud facile conjectura assequeris. Utinam qui tunc PALAESTRAM moderabatur meum exaudisset votum ac proposito annuisset et illius narrationis folia separata, e singulis fasciculis excudisset, quibus tandem colligatis, lepidissimam ad manus habere-mus historiam pura et hodierna latinitate a te conscriptam... Illa igitur tua legens incidi in quasdam novatas voces, ut «tramviarius currus»... (*tranvía*), «machina tractoria» (*máquina*), «tramen, tramentum» (*tren*), «via ferrea, ferrata» (*vía, línea*), «rotale, rotabulum» (*riel*): quas te accepisse video et tuo addidisse vocabulario. Et nobis illae placent; quid tamen de his, quae in PALAESTRA prodierunt, sententias a te peto; tuis ordine sic respondent: *electriveha* (=tramviarius currus), *vaporitraba* (=machina tractoria), *trabaculum* (=tramen), *orbita* (=via ferrea), *orbile* (=rotale, rotabulum), ex quo facile eruemus *orbitale* (*aguja*) et *orbitarius* seu *declinator* («guardagujas»): praesertim cum jam a Varrone nomen usurpatum videamus ad extremum orbem rotae significandum. Quenam ex iis optima tibi videntur? Ad viam Ostiensem postremos PALAESTRAE fasciculos misi sicut et hanc epistulam. Perveneruntne ad te? Aliud cujusque numeri exemplar spero te accepisse —et accepturum— a P. Alexandro; itane est? Tandem in pagina 248 n. 101 P. L. tibi fasciculos 80-81 deesse lego: ut nobis significes utrum illos habeas necne, rogo. Statim illos tibi mittendos curabo.

Fausta tibi omnia. Plurimum vale.

Barbaastro, V kal. decembres.

C. C., D. M. B., amico suavissimo, s. p.

Carissime, Domini, Nativitate adveniente, non possum a mente tui memoriam avertere. Vivas, crescas, floreas!; beatissimum tibi, et omnibus vobis natale Domini decurrat festum.

Quid istac, carissime? Josephum meum mihi salutabis, et annos prosperos, et longa valetudinis vota a me profundi transmittes; me semper sui memoriam magna cum benevolentia tenere nuntiabis.

«Vivite felices quorum jam moenia surgunt».

Nos... alia ex aliis in fata vocamur».

«Sis licet felix ubicumque mavis»,

et alto corde semper mei memoriam teneas.

Vale.

D. M. B., C. C., veteri amico, s. p.

Scripsisti tandem, nec te mea cura reliquit
Postquam fata, puer, te rapuere mihi.
Quae mihi significas, votis Puer annuat Ille
Cujus ob adventum nunc ovat omnis homo.
Ille tibi blandi fundat munuscula risûs,
Et vigiles curas subleuet Ille tibi.
Ille tibi pacis mittat caelestia dona.
Et tristes lacrimas auferat Ille tibi.
Nos hîc Pierio mentem recreamus in antro:
Nunc juvat ausoniâ carmina culta lyrâ
Dicere, nunc magni citharam pulsare Leonis.¹
Sic nos, tu vero qua ratione trahis
Vitam? Cur nostrâ renuis ludare Palaestrâ?
Desunt forte libri? Posce, tibi que libros
Quotquot quosque voles, Mirio indulgente, remittam.
Vive, vale, et felix sis ubicumque tu eris.

I. M., Barbastrî, IX Kal. Jan.

Epistolia soluta

G. M. N. (*Celsoe*). — Quantam ex tuis litteris perceperim voluptatem facile intelleges. Te denuo litterarum latinarum amatorem profiteris eoque animo ut in illis excolendis perfectionem diligenter exquiras. Quam ut adipiscaris et tu et socii tui grammaticas nisi optimas; alia opera, occasione data, advenient vobis. Ab scribendo ne deficiatis, cum horam successivam habeatis professoris Gandino themata — vel alia — in latinum convertite; Ciceronis sive orationes sive dialogos interpretamini atque stilisticae praecepta in illis percipite; Vergilio quoque atque Horatio operam date. Vobis adjumento erunt notulae quae in PALAESTRA prodierint.

P. N. L., O. M. (*Barcinone*). — Quod illam quaestionem movisti gaudeo atque solutionem probo. Ipse Gandiglio (*Corso di lingua lat.*, L. 1, § 5): «michi — in-

quit— e nichil per mii, mi, e niil nil sono pronunzie ormai rare».

R. P. X., O. C. D. — Tuis annuens votis carmen in Carmeli Teresulam edidimus. Quosdam tamen naevulos retractare opus fuit et alia ommittere. Quantitatis vocum *salvè, rōsa, rōseus* memor esto.

J. A. (*Celsoe*). — Quam sequemur regulam in his vocibus *philosophia, theologia, academia, Basilius*, cet. acuendis?

—Dubitationem, quam profers, non miror cum saepissime grammatici veteres, recentiores, hodierni de ea disceptaverint. Nec facile dubium tollam neque quaestiunculae nodum — ita ut omnibus placeam — expediam. Tuttiorem tamen viam et doctrinam in verbis P. Llobera invenies (*Gramm. Clas. Lat.* n. 178):

¹ Fr. Luis de León.

I Verba plane graeca graeco accentu, pronuntiantur, ut λιθόστρωτος lithostrōtus, κύριε. kyrie

II Sin latine inflectuntur, ad latinorū normam dirigenda sunt, ita Penēlope, Rhōdōpe, Calliōpe et alia hujusmodi; antepaenultimam acuunt, quia paenultima brevis est, etsi graece paenultimam acuunt, ut Πηνελόπη.

III Nomina in -ea, et -ia, graece in -εια, ut Caesarēa, Laodicēa, seu Laodiciā acuunt paenultimam, quia longa est. Alia in quibus paenultimum i vel e breve est, acuenda essent in antepaenultima; v. gr : ιδέα, philosophia, homilia, cet.; sicut omnes dicunt Ecclēsia, comōedia, tragōedia, cet.; tamen quia in his graeci acuunt paenultimam, hanc rationem pronuntandi latine aliqui sequuntur, cum ea longo usu recepta est (1).

(1) Cfr. etiam Ricciolum (*Prosodia Bononensis reformata*, p. 8, cap. 5), qui sententiam Thomae Corraeae profert: «Sic quia Antiochia, Alexandria, Laodicia, Seleucia, plane latinam habent formam, acuendam paenultimam illarum, quia longa est diphthongo -ei; esto graeci acuunt in casu recto antepaenultimam; contra vero acuen-

dam antepaenultimam in astrologia, geometria, philosophia, theologia, quia paenultima brevis est, quantumvis graeci paenultimam in his acuant, nec cuius consuetudini cedendum, sed eruditorum tantummodo, et qui propius accesserit ad latini sermonis canones praeclarius loqui atque a depravata consuetudine longius recedere, neque Ecclesiam, sed imperitos in Ecclesia barbarismos invenisse, quos qui etiam sequitur, barbare loqui, nec se Ecclesiae auctoritate tueri debere». — Cfr. A. Navia, *La pronunciación clásica del Latín*, 1939, n. 227-28 29; et Guardia-Wierzeyski, *Gram. de la l. latine*, 1876, p. 1.ª, l. 1, n. 110: «Jusqu'à l'époque d'Auguste, la flexion des mots grecs latinisés suivit en général les règles de l'accentuation latine; dans la suite, du temps de Quintilien par exemple, les mots latinisés selon la forme grecque étaient aussi accentués à la grecque. Mais la prononciation des lettrés, contraire aux lois de l'accent latin, n'influa en rien sur le parler populaire».

Voces ergo, quae ex diphthongis graecis -εια, -ειος, -ειον promanant, produces: sic Nicomedia, Samaria, Laodicēa, Seleucia, Hereclius, Basilus, Arius, Ipbigenia, Academia, nosocomium, xenodochium: quae vero ex -ια (=īa) oriuntur, brevia proferes: theologia, philosophia, Eucharistia, tragōedia, homilia.

PALAESTRA EXERCITATORIA MARIA

*O stipula aurata, quae mundo munera donas,
Cum caput exornat spica decora tuum!
In sacro ornatoque rosis et nectare mense,
Vas cordis trado, Virgo Parensque, Tibi.
Serva, et odore bono Christi et virtutibus imple
Hoc dum moerorum pergo viam per iter.*

O PANIS, SUSCIPE

*O Panis Superus, mannaque dulcior,
Qui pascens animum, corpora sustines
Credientis Gregis in Te
Dicentisque Tibi melos!*

*Tu navis mihi eris, Tu mihi navita,
Semperque omnia! Tu, mi Deus, hoc meum
Votum suscipe, quod me
Gratos ducet ed exitus.*

Xerae Equitum, a. 1947 — A. SIERRA, C. M. P. - V. c. Alum.

Sermonis Latini notae⁽¹⁾

De substantivo hispanico vertendo

D) Saepe nos appellativa generica ordinis, dignitatis, artis [ut *hombre, rey, poeta, orador, historiador, cet.*] in oratione proferimus pro personis supra laudatis: «Cicerón .. *este grande orador*; Virgilio. . *este poeta*»; iisque appellativis utimur ut dicendi genus varietate distinguamus; romani vero pronomina demonstrativa *is, hic, ille* usurpant.

Ejusdem fere temporis fuit C. Titius. *Hujus [de este orador]* orationes tantum argutiarum habent ut... Apud helvetios longe nobilissimus fuit Orgetorix; *is [este hombre, este jefe, cabecilla]* conjurationem fecit. Erat comes ejus Rubrius quidam... *is [este señor]* ad eum istam rem defert (Cic.). De Pompejo ita dicam ut iusta laus *ei [a este general, a este hombre de estado]* tributa videatur. Ut primum ex pueris excessit Archias... celeriter antecellere omnibus ingenii gloria coepit... Itaque *hunc [a este poeta, NON hunc poëtam]* et Tarentini et Locrenses et Regini et Neapolitani civitate ceterisque praemiis donarunt (Cic., *Pro Archia*, 3. 45).

N. B. Illa tamen appellativa adhibenda sunt cum de persona parum nota loquimur aut de viris illustribus quorum aliquam significare volumus qualitatem; tunc vero fere *subsequitur* appellativum nomini:

Ennius poëta, Plato philosophus, Dionysius tyrannus, Archias poëta, Corinthus lumen Graeciae, Lucullus summus vir.

Nisi tamen ordinem, qualitatem, artem imprimis notare volumus:

Ornate locutus est *physicus ille Democritus* (Cic.) [id innuit: *vel ipse Democritus* cum *physicus* esset, *ornate dixit*, cum *physici* de genere dicendi parum curent]. *Ipse augur T. Gracchus* auspicio- rum auctoritatem confessione errati sui comprobavit. An *Scythes Anacharsis* potuit pro nihilo pecuniam ducere, nostrates philosophi facere non potuerunt (Cic. *Tusc.* 5, 32, 90).

E) Plures locutiones hispanicae, quae causam innuunt vel quandam negationem vel privationem, *substantivo* in ablativo casu, *adjecta praepositione*, (*por, a, sobre, sin, en*) conjunguntur, latine vero in *participium cum substantivo* —instar ablativi limitationis— permutantur:

Spe impulsus [*por la esperanza*]. Equo insidens [*a caballo*]. Curru vectus [*en coche*]. Valetudine impeditus [*por enfermedad*]. Metu coactus [*por miedo*]. Misericordia motus [*por compasión*]. Captus amore [*por amor, por cariño*]. Non misericor-

(1) Cfr. fasc. 106, p. 351.

dia adductus [por compasión], nec inani spe impulsus [por vana esperanza] ad te veni, sed ultima necessitate coactus [por una fuerza mayor]. Jugurtha largitione usus [por su largueza] multos romanos sibi conciliaverat. Civitas legibus carens [sin leyes], urbs nuda defensoribus [sin defensores]; vita inops ab amicis [sin amigos]. Precibus meis commotus [por mis ruegos] consilio suo desitit.

F) Romani ut accuratius sensum substantivorum perficiant atque determinent quibusdam utuntur genetivis ut *rerum, animi, hominum, corporis, corporum*:

Inclinatio *animi* (*animorum*) ad libertatem [tendencia a la libertad]. In hoc discrimine *rerum* [en este peligro]. Ignoratio *rerum* [ignorancia]. Timor *animi* auribus officit [el temor]. *Hominum* cupiditas et scelus [pasión]. Homo particeps est rationis per quam *rerum* causas et consecutiones videt [las causas y efectos]. *Hominum* spes successu *rerum* augeri solet [la esperanza suele crecer con el éxito]. Mercatores ingenti *corporum* magnitudine germanos esse praedicabant [de elevada estatura].

G) Item pro simplici personae nomine illud *substantivum* adhibent ad quod actio verbi praecipue refertur, cui *personae genetivum* adjungunt (*judicum sententias* pro *judices*). Vocantur ab aliquibus substantiva *significantia*, praecipua sunt *animus* (*mens, ingenium*), *corpus*; alia etiam simili ratione efferuntur. Ratio autem in hac adhibenda constructione in eo —quod romani res concretas subtilius exponunt et amant quam abstractas—, invenitur;

Sententias judicum corrumpere (Cic. *Pro Cluent.* 44, 125) [corromper a los jueces]. Dicendo tenere *hominum coetus* (Cic. *De orat.* 1, 8, 30) [la muchedumbre]. *Voluntati alicujus* morem gerere (Cic. *Pro Mur.* 23, 46) [complacer a uno]. Tanta superstitione *mentes omnium Siculorum* [de todos los sicilianos] occupavit (Cic. *In Verr.* 4, 51, 113). Defatigare *legentium animos* [a los lectores]. Nemo breviter argutēque illuso adversario laxaret *judicium animos* [a los jueces] (Cic. *Brut.* 93, 322). Cum *animo meo* constitui [me determiné] munere me abdicare. Considerate cum *animis vestris* [considerad vosotros mismos]. Milites fatigati et saucii passim ad omnes rivos prostraverant *corpora* [se echaron] ut praetereuntem aquam hiantibus oribus captarent. *Animo* cogitare [pensar]. *Judicum sententiis* absolvi [por los jueces]. *Corpora adolescentium* [a los jóvenes] assidue exercere. *Corpus* applicare ad arborem [recostarse]. *Alicujus animi* offendere [ofender a uno]. Voluptas plurimorum *animos* [a muchos] a virtute detorquet. Tam submisso loqueris ut *verba tua* non intellegam [que no te entiendo]. *Corpus, cutem* curare [cuidarse]. *Vestro beneficio* salvus sum [por vosotros, gracias a vosotros]. Senes *corpora* a frigore diligentius defendere solent quam juvenes [se suelen defender]. Nisi *mores tuos* correxeris [si no te corriges] omnium *amicorum animos* [a todos tus amigos] alienabis.

TRISTANIUS, C. M. F.

B. Baptista Mantuanus

II Scripta

In praesens quidem mantuanorum operum notitiam, quantumvis brevem, referre oportebat, quod vero cum sine brevitatis offensione effici non valeat, cum tot hujus Carmelitae scripta habeantur, consultius id esse duxi ut praecipuorum inscriptiones praebeam.

Baptistae elucubrationes, jam passim in lucem editae, typis tandem sub uno eodemque opere, in quattuor volumina dispertito, Euterpiae anno MDLXXVI, recognoscente fr. Laurentio Cupero, Carmelita, mandatae sunt. Qua quidem editione, utpote principe, modo nos utimur.

Prae ceteris digna scitu opera sequentia videntur:

A) In primo volumine:

1) *De eorum temporum calamitatibus libri tres*, ad R. D. Oliveirum Carasam, Car. Neapolitanum dicati.

2) *Bucolica seu adulescentia in decem Eglogas divisa*; ex his octo priores Mantuanus antequam Religiosam vitam amplecteretur, scripsit, id quod in earum lectione prae oculis habendum.

3) *Exhortatio ad Insübres et Ligures*, D. Carolo Jafredo, Vicecancellario et Delphinatus optimo Praesidi oblata.

B) In secundo volumine:

1) *De vita Bti. Dionysii Areopagitae libri tres*, quos quidem nos pro nostro exiguo modulo olim in hispanicum vertebamus.

2) *In D. Albertum Carmelitam Siculum hymnus*, ex quo non paucae strophae pro Ecc. Officio ejusdem Sancti sunt depromptae.

3) *Ad Julium II Pontificem Maximum praecinium*.

C) In tertio volumine:

1) *Alphonsus; pro Rege Hispaniae de Victoria ad Granatam lib. VI*.

2) *Trophaeum Gonzagae, pro Gallorum ex Italia expulsionem*.

3) *De Villa Joannis Refrigerii lib. V*.

D) In volumine quarto:

1) *Ad Tolomaeum Fratrem contra Calumniatores Epistula*.

2) *De Lauretani Sacelli mirabili Historia*, quo ex opere, si fidem fastorum conscriptoribus praebemus, almae Virginis domus fama totum in orbem terrarum percrebuit.

3) *Contra eos qui detrahunt Ordinem Carmelitarum Apologiae*.

Multa etiam inedita opera exstant, de quibus ne mentionem quidem facio. Hoc tamen unum a memoria minime excidat, Mantuanum LXX opera eaque, criticis testantibus, immortalitate haud indigna, Ordinis moderatione irretitum, sacerdotii occupatum muniis, disciplinaeque, quae est de Deo, omnino deditum addidumque, conscripsisse.

III Judicium

Omnes ferme litterarum cultores, ut nullo negotio ex historia liquet, cum jamjam scriptis famam adipiscerentur, quamvis multorum laudibus ad nubes usque extollerentur, non paucorum etiam dentibus invidis mordebantur. Nec vero aliter Nostrati evenit. Nunc igitur, verba principum et censorum et laudatorum Vatis Carmelitici carptim desumpta referemus.

A) Censorum dicta:

1) Paulus Jovius haec habet: «Baptista Carmelitani Ordinis Princeps..., naturam ad carmen attulit, verum insatiabili Hebraicorum studiorum cupiditate ita occupatam: ut cum magnus et admirabilis in omnibus videri contenderet, in excolendis Musis curam ac diligentiam remittere cogeretur, quibus unis non dubius ad aeternitatem gradus patebatur, si certa laude contentus, in reliquis inane nomen tempestive contempsisset... Octogenario major Mantuae decessit, non plane felix, cum in extremo vitae actu defensionem contra criticos scribere cogeretur, qui ejus poemata obeliscis non inanibus misere confodissent... Sacro poetae mortuo cucullati ejus Fratres prolixè parentarunt. Fridericus autem Princeps marmoream effigiem cum laurea posuit, quae in arcu lapideo juxta Vergilii Maronis simulacrum, pia hercle, si non ridenda comparatione conspicitur» (1).

2) Lilius Gregorius Gyraldus: «Exstant, inquit, illius (Baptistae) versus paene innumerabiles, ex quibus apud vulgus et barbaros quosdam laudem tantam est adeptus, ut unus prope poeta, et alter paene Maro haberetur. At bone Deus! quam dispar ingenium! nam ubique Maro perfectus, ita hic immodica et paene temeraria ubique usus est licentia, quam et magis atque magis in dies auxit» (2).

3) Julius Scaliger scribit: «Baptista Mantuanus Carmelita, mollis, languidus, fluxus, incompositus, sine numeris, plebejus: non sine ingenio, sed sine arte» (3).

Ad haec ipsemet Baptista respondeat: «...moneo dictum ab Aristotele in libro Politicorum octavo: *Impossibile esse, vel certe admodum difficile, ut qui ipsa opera non tractat, perite valeat judicare...* Videntur enim invidi non videre, et intra aliena bona pati dorasiam (*sic*); dum in ea solum confingunt oculos, possunt vel videntur posse taxari; et valde aegre ferentes, quod non offendant vitia graviora, notant veruculas, signant naevos, damnant pilos, nil non fastidiunt...» (4).

B) Laudatorum dicta:

1) Helias Capreolus sequentia profert: «Nisi vana sit Pythagorae Palingenesia, Maronem nobis alterum haec aetas redivivum produxit, Baptistam hunc Mantuanum, qui virtute poetica Synchronos omnes, ex antiquis etiam complures a se longe reliquit» (5).

2) Jafredus Carolus dicere audet: «Cujus Auctoris (Mantuani) laus jam apud

(1) Elog. 61

(2) Dialo. I de Poëtis sui saeculi.

(3) Poëtice, lib. VI, cap. 4.

(4) Ad Tolomaeum Fratrem contra calumniatores Epiçula.

(5) Epiçtula Joanni Taberio.

omnes tanta est, ut neque mea, neque alterius laudatione incrementum aliquod sit acceptura. Illud tamen ingenue et audacter pronuntiare ausim, varium esse opus, et in ipsa varietate sibi semper constans, ingeniosum, accuratum, et in Christiana Historia tantum gentilis eloquentiae expressum, quantum isto aevo, non dico sperare, sed ne optare quidem possimus» (1).

3) Desiderius Erasmus haec scribit: «Mallim hemistichium Mantuani, quam tres Marullicae Myriadas» (2).

4) S. Petrus Canisius ita sentit: «Is Baptista Mantuanus est in hunc modum non minus vere, quam eleganter canens...» (3).

Quid ergo his in oppositis nos sentiamus? Ego, qui semel et iterum nonnulla Mantuani opera libentius perlegi, meo quidem iudicio, mediam viam censors inter et laudatores tenendam puto. Equidem verum est aliquotiens sermonis latini puritas aliquatenus desiderari et aliquot errores irrepere in pagellis poetae Carmelitae. At quid mirum? Nonne quandoque etiam bonus dormitat Homerus? Magnum, igitur, Baptistam, quo nemo elegantior vates atque jucundior in Carmelo fuit, parvis ejus mendis posthabitis, ego plane laudavim atque celebravim. Quem jam olim poeta praedicarat humi mandatum:

Clauditur hoc saxo Vir nulli laude secundus,
Maxima Carmeli spesque decusque soli;
Contulit huic laurum triplicis facundia linguae;
Exculto tantum praestitit ingenio!
Quicquid enim laudis Latium vel Graecia docta,
Quicquid et Hebraeus possidet, hic habuit (4).

Utinam hocce, qualiscumque est, labore, Beati Baptistae gloria in dies augeretur; hodie enim, pro dolor! nimis neglectus videtur qui quondam forsitan nimium fuerit laudatus. Utinam clarissimum poetae nomen ad omnes latinitatis studiosos nostra scriptiunculā, pervenerit. Tunc denique, quod in animo habebam, consecutus essem atque adeptus.

Scribham Villae-francae in Navarra
a. d. XIII Kalendas Julias anni MCMXLVII
FR. FRANCISCUS XAVERIUS A. V. C., O. C. D.

Sociis ac lectoribus nostris faustissimum in omnibus optamus annum; et pax Christi in omnibus propagetur ac renovetur gentibus.

(1) Litterae ad Stephanum Pondhierum, Parisiensem Episcopum.

(2) Epistula ad Jacobum Winphelingium.

(3) Marianum, lib. I. cap. II.

(4) Epitaphium a Sebastiano Murrho, Colmariensi Canonico.

Bibliographia

FR. CAPELLO. — *Historia de la literatura griega*, t. I. Universidad de Buenos Aires, Sección de Letras, 1941.

Jucundum sane populorum naturam et indolem investigare atque opera excellentium scriptorum perlegere; quod quidem in graecis scriptoribus facile tibi erit, lector humanissime, si hunc librum, litterarum graecarum historiam enarrantem, intento animo perscrutaveris. Dr. Fcus. Capello. — vir graecarum rerum eruditissimus atque in Instituto Litterarum Classicarum diu Bonis Artibus professor —, investigationum suarum compendium viris litteratis tradit. Singulos veteris Hellados scriptores profert eosque apprime interpretatur; eorum synthesim praebet atque vitae praecipua facta commemorat, prolatis hinc inde scriptorum verbis, quibus totum opus illustratur.

Genus dicendi brevitatem ornatum atque perspicuitate, sententiarum quoque pondere locupletatur. Prima pars, quam in manibus habemus, sexaginta scriptores recollit atque 364 paginas complectitur. Liber, ob naturam operis systematici ac generalis, erit deinceps — ut recte monet praefationis auctor —, laboris instrumentum, quod a litterarum studiosis maxime aestimabitur.

HELLADIUS GARCÍA, C. M. F.

P. GILBERT ET M. RENARD — *Un Virgile de poche*. Collection Lebègue. Office de Publicité. Bruxelles, 1947.

Vergilius nobis conjunctissimus est. Heres Homerum aliorumque antiquorum poetarum, quos ingenio suo pulcherrimo novavit, Vergilius mores nostros litterarum a majoribus traditos regit ac moderatur.

Mediae, quae dicitur, aetatis homines, qui — juxta Dante poetam omnes

que ingenuarum litterarum cultores — christianissimi omnium habentur, ardentissimo amore Vergilium sunt persecuti.

Populi Europae ad Oceanum vergentes haud parum sentiendi rationis a Vergilio confitentur accepisse.

Ille nostrum omnium institutor exstat et doctor

In eo legendo illi, qui numquam ejus familiaritate utebantur, vel qui se illius oblitos esse crediderant, ita afficientur, ut novos quasi lares invenire videantur

Doctissimi Gilbert et Renard, maxima cum scientia et ingenio, iter ad Vergilium monstrare hoc elegantissimo libello. Quem si tecum, otiose lector, in via aut deambulatione portaveris, jucundissimum illum et indefatigabilem amicum agnosces.

A. ERNOUT. — *Lucretius*. Collection Lebègue Office de Publicité. Bruxelles, 1947.

Lucretii poema, quamvis non sit totius latinitatis pulcherrimum opus, illud tamen et profundissimum et ingeniosissimum habetur.

Clarissimus Professor A. Ernout, vir maxime studiis litterarum deditus, sine magno eruditionis apparatu, nitida quae solet, rerum expositione, Lucretium nobis ab omni parte exhibere conatus est.

Imprimisque hominem inducit; deinde opus exponit, et multa docte, multa diserte de Epicuri doctrina, qua Lucretius madet, prolata, hujus artem describit, et quod sibi elegantissimum videtur lucretiani poematis accuratissime excerpit.

En tibi, lector, libellus qui et hominem perspicere facit et artem.

I. MAULEÓN, C. M. F.

EDITORIAL GRÁFICAS CLARET

TEXTOS PALAESTRA

Preparados por PP. Misioneros del Corazón de María

1.º y 2.º Cursos:

Históriae Sacrae Compendium
(2.ª edición) 4'00 ptas.

Epitome Historiae Graecae
(3.ª edición) 5'00 »

C. Nepotis Vitae Excellentium
Imperatorum (en prensa)

Primer Curso de Lengua Latina
3'00 ptas.

Segundo Curso de Lengua Latina
5'00 ptas.

REPETITORIUM { en cartóné 12'50 ptas.
 en tela 15'00 - »

3.º y 4.º Cursos:

Ciceronis Epistulae Selectae 3'00 pts.

Caesaris de Bello Civili (agotado)

Ciceronis in Catilinam (I.ª) 3'00 pts.

Ciceronis pro Archia poeta 3'00 pts.

5.º y 6.º Cursos:

Sallustii de Catilinae Coniuratione
4'00 pts.

Vergilii Aeneidos liber II 4'00 »

Horatii Carmina Selecta (en prensa)

T. Livii Historiae Selectae 6'00 »

De Orthographia Latina 3'00 »

7.º Curso:

Prudentii Carmina Selecta (agotado)

Homeri Odyssea (canto 1.º) 5'00 pts.

Edición de sólo texto latino:

Ciceronis Epistulae 1'00 pta!

Ciceronis in Catilinam (I.ª) 1'00 »

Ciceronis pro Archia 1'00 »

Sallustii de Catilinae Coniuratione
2'00 pts.

Vergilii Aeneidos liber II 2'00 »

T. Livii Historiae Selectae 3'00 »

Otras obras de la Editorial

Las Maravillas de Fátima

Fonseca, S. J. 8'00 ptas.

Fátima y el Corazón de María

Ribera, C. M. F. 4'00 »

Devocionarios del P. Ribera:

Mi Jesús 6'00 ptas.

Dios conmigo 4'00 »

Querubín 2'75 »

Angel de la Infancia 2'00 »

El Niño Piadoso y la Niña Piadosa 4'00 »

Angel de la Juventud 5'00 »

Mi Primera Comunión 5'00 »

¿Desea un Diccionario LATINO-ESPAÑOL

EXACTO, CORRECTO, ELEGANTE, para la versión española?

Lo encontrará en el **Diccionario**
del catedrático **D. Eustaquio Echaurre**

Contiene una lista muy completa de PRETERITOS y SUPINOS, otra de nombres propios y un Diccionario Español-Latino. Señala, además, la cantidad de la VOCAL, que es lo que tiene verdadera importancia.

Forma un tomo de 850 páginas en 8.º —Ptas. 30— 5.ª edición

OBRAS DEL MISMO AUTOR:

Crestomatía Latina, para los siete cursos.

Gramática Latina, en dos tomos (obra premiada)

Literatura Latina, (premiada) en prensa la segunda edición

Todo en:

EDICIONES ATLAS, Ibiza, 29 - Madrid

FOTOGRAFIADOS

M. JOLANO

ARIBAU, 9, INTERIOR · TELEFONO, 30255

BARCELONA

Cum emetis, PALAESTRAM LATINAM nuntiantibus referetis

Compositiones vertendae

PLAUTO (VII)

Entonces, para poder vivir de algún modo (32), tuvo que entrar en un molino (33), y dedicarse, cual si fuese un jumento, a dar vueltas a aquellas máquinas que los latinos llamaban *trusatiles* o *manuariae* (34). Sin embargo, ésta (la cual) desgracia (35) no anubló su espíritu (36), ni secó la vena del buen humor (37) en nuestro poeta (38), pues en las horas que le dejaba libres aquella despiadada máquina se dedicaba a escribir comedias (39); de las cuales se dice que tres las escribió entre aquellos hierros (40), entre éstas (41) el *Addictus*, en la cual (42) es verosímil que quiso representar su propio estado (43). No se sabe cuanto tiempo estuvo en aquel molino; pero sí (44) que recobró la libertad (45) y volvió a brillar con nuevo esplendor en el teatro (46).

NOTAS: 32. *ob quaerendum victum*. — 33. *se locare (pistorem)*. — 34. *ad circumagendas molas quae trusatiles appellabantur*. — 35. *quae res*. — 36. *alicujus animo tenbras offundere*, TUSC 3, 34, 82. — 37. *iocandi facultatem retardare*. — 38*. en vez de *noster* póngase sólo *is*. — 39. *quod sibi dabatur otii in fabulis scribendis consumere solebat* — 40. *in pistrino*. — 41. *in his*. — 42. en la cual (*ablat. sin prepos.*). — 43. *condicio*. — 44. añádase *tamen: constat tamen*. — 45. *servitute liberari*. — 46. *iterum florere in scaena*.

38*. En latín clásico no se usa el adjetivo *noster* sino para indicar la persona de quien se habla, el autor a quien se juzga, etc.; en latín el adjetivo *noster* dicho de un poeta, filósofo, escritor cualquiera, indica que ese tal es de nuestra nación o partido, etc.: *Plautus noster*, *De off.* 1, 29, 104.; *Varro noster*, *Brut.* 15, 60; *Polybius noster*, *De rep.* 2, 14, 37, etc. Aquí por consiguiente no debe decirse *poeta noster*, sino basta el pronombre *is*.

EL TIEMPO

No ha dado al hombre la naturaleza nada más precioso que el tiempo; el cual, aun siendo el único bien que verdaderamente nos pertenezca (1), se nos escapa (2) con más celeridad que todos. La mano que nos lo entrega, nos lo arrebató en el mismo instante, como si con esta rapidez quisiera (3) advertirnos que nos apresurásemos a disfrutarlo. ¿Quién dudará en efecto que, dócil a esta voz de la naturaleza, el hombre no (4) se apresure a coger las horas que vuelan y a apropiarse los momentos (5) que pasan sin esperanza de retorno? Pero así es por el contrario el error del espíritu humano: precisamente porque (6) el tiempo pasa (7) con tanta rapidez, el hombre se lisonjea (8) de no verse nunca falto de él. Disipador (9) del presente, lleno de confianza en el porvenir, tal vez se aflige de no perderlo (10) aún con mayor rapidez; y mientras (11) castiga a quienes le roban las riquezas, premia a los culpables más afortunados que le roban el tiempo.

NOTAS: 1. *el cual, aun siendo el único bien que verdaderamente nos pertenezca*, «el cual, mientras (útese el *cum* concesivo, con subjuntivo) es el único bien verdaderamente nuestro». — 2. *se nos escapa*, *elabatur* — 3. *como si... quisiera*, en las proposiciones comparativas resueltas con *quasi, velut si, ut si, tamquam*

si, proinde quasi, etc., el latín es escrupuloso en la correspondencia de los tiempos. — 4. *que... no...* *quín*. — 5. *momentos, tempus*. — 6. *precisamente porque*, *eo ipso quod*. — 7. *pasa, praeterit.* — 8. *se lisonjea, sperat*. — 9. *disipador, prodigus*. — 10. *perder, terere*. — 11. *mientras, cum* (con subjuntivo).

CURIOSA ET JOCOSA

199. — CRUCIGRAMMA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
A				■		■			
B			■				■		
C		■			■			■	
D	■			■		■			■
E			■				■		
F	■			■		■			■
G		■			■			■	
H			■				■		
I				■		■			

In Transversum. — A. — Ardeo. Iterum. — B Casu. Viscera. Coniunctio. — C Coniunctio. Praepositio — D Pronomen (dat.) Nummus. — E Pronomen (Voc.) Tyrannus. Interiectio. — F Num. Praepositio. — G Adverbium. Coniunctio. — H Pronomen. Substantia odorifera. Pronomen (abl) — I Sidus. Imperator.

In perpendicularum — 1 Colo. Rixa. — 2 Pronomen (ac.) Interiectio. Concedo. — 3 Virtute. Quidem. — 4 Negotio. Coniunctio — 5 Praepositio. Mos. Coniunctio fin — 6 Naviga. Rodis. — 7 Praesta. Proficiscitur. — 8 Pronomen. Coniunctio Pronomen. — 9 Adverbium. Numeralis.

L. Sala y Sacristán

EPIGRAMMATA

200. — INTER PUELLULAS

—Luce frui licuit natali? —Plurima carpsi
Gaudia. —Cur ergo tundis Inaegra vias?

201. — NIMIA FIDELITAS

Quantum Rufe, canem? —Parvi, Tite, eumque fidelem.
Vendidi eum jam ter, terque rediit ovans.

202. — MIRA GARRULITAS

—Quinque datâ de re conjux mea dicit in horas.
—At mea per biduum, re sine, verba trahet.

203. — Tondenti barbam Fusco, mirabile visum
Densior in malis altera barba nigret.

204. — Cur tibi non donem quaeris mea carmina, Rufe?
Res in promptu est: ne doner et ipse tuis.

205. — Quos fert Andreas jurat persaepe capillos
Esse suos. Quidni? Nonne coemit eos?

206. — Fulvas, Marce, comas unam bis inungis in horam.
Tantus amor fictis est tibi, Marce, comis?

207. — Doctos affirmas te scribere posse libellos,
Nec facis Haud scribas, teque putabo virum.

I. MAULEÓN, C. M. F.

CURIOSA PERQUIRENTES. (Ad labyrinthum PAL LAT, n. 105, p. 840. n. 175):

Una salus victis nullam sperare salutem. — (Invenit: A, Ferrer, C. M. P.)

Apparent rari nantes in gurgite vasto. Palaestra Latina.

(Invenit: F. Corona, C. M. P.)